

ADL Taxonomien

Kort introduktion

ADL Taxonomien er et dokumentationsredskab til at beskrive personers aktivitetsformåen indenfor en række hverdagsaktiviteter. Redskabet er oprindeligt udviklet i Sverige, men har været anvendt af danske ergoterapeuter i flere år.

Formål

Formålet med udviklingen af ADL Taxonomien var at skabe en begrebsstruktur, i form af et professionelt sprog, som ergoterapeuter kan anvende i deres kliniske arbejde til at beskrive klienternes formåen og problemer i forbindelse med hverdagsaktiviteter.

Målgruppe

Mennesker, som har problemer med eller i risiko for at udvikle problemer med udførelse af nødvendige og betydningsfulde hverdagsaktiviteter.

Beskrivelse

ADL Taxonomien dækker 12 padl og iadl aktiviteter, som udføres af de fleste mennesker. ADL Taxonomien er opdelt i 3 niveauer: aktivitetsformer, aktiviteter og delaktiviteter, hvor hver aktivitet (ex. påklædning) består af en række delaktiviteter (ex. tage sko og strømper på, tage tøj/på på overkroppen...).

Antallet af delaktiviteter indenfor en aktivitet varierer fra 3 til 6. ADL Taxonomien omfatter i alt 47 delaktiviteter. Desuden er det muligt at tilføje nye aktiviteter og delaktiviteter, når relevant.

Ved anvendelse af ADL Taxonomien tages udgangspunkt i det enkelte menneskes vaner, roller og behov ved kun at vurdere de aktiviteter, som er meningsfulde og relevante for personen. Afdækningen af personens aktivitetsproblemer kan foregå enten som et interview eller observationer. Resultatet kan enten opsummeres på et undersøgelseskema eller en ADL cirkel. Ved anvendelse af ADL cirklen har ergoterapeuten mulighed for at anvende linjer, farver og symboler til at a) beskrive aktivitetsformåen før og efter intervention b) identificere mål og interventionsområder c) beskrive forskel på information opnået ved interview og ved observation d) illustrere forskellen på, hvad personen kan og hvad han faktisk gør og e) beskrive, hvordan ADL formåen ændrer sig ved miljøskifte eller i løbet af døgnet.

Anvender man derimod undersøgelseskemaet kan man angive, hvad personen kan, rent faktisk gør eller ønsker at kunne. Forfatterne har desuden foreslået anvendelse af en skala med kategorierne "tilstedeværelse" af (+) eller "fravær" af (-) selvstændig udførelse af aktiviteter, men understreger, at man ikke bør opsummere scores til en totalsum, da der er tale om en ordinalskala. Det samme gælder, hvis man udvikler andre talbaserede ordinalskalaer til ADL Taxonomien.

Tidsforbrug

Tidsforbruget afhænger af, om informationen indsamles igennem interview eller observationer og udfyldes af ergoterapeuten alene eller af et team.

Dansk oversættelse

Dansk oversættelse af manual og ADL cirklen er foretaget af Eva Wæhrens, ergoterapeut, MSc.OT. i 1998. Oversættelsen er godkendt af originalforfatterne Kristina Törnquist og Ulla Sonn. Undersøgelseskemaet er ikke oversat. Dansk materiale kan købes i Ergoterapeutforeningens e-butik. Svensk materiale kan købes hos Forbundet Sveriges Arbetsterapeuter.

Uddannelse

Der forudsættes ingen særlig uddannelse for ergoterapeuter i anvendelsen af ADL Taxonomien, hvorimod erfaringer med anvendelse af redskabet tværfagligt tyder på, at det er nødvendigt med en introduktion til begrebsstrukturen.

Udgifter i øvrigt

Ingen udover anskaffelse af materiale

Reliabilitet og validitet

Den første version af ADL Taxonomien blev publiceret i 1991 (1) og foreligger nu i 3. version fra 2001 (6). Der er foretaget flere studier, som har styrket redskabets struktur og begrebsvaliditet (5). Begreberne i den nyeste version er således dels baseret på litteraturgennemgang, dels på ekspertudtalelser (4). ADL Taxonomiens struktur er baseret på en hypotese om at der eksisterer et generelt udviklingshierarki for ADL aktiviteter og disses delaktiviteter, hvorfor delaktiviteterne i både første og anden version var forsøgt organiseret fra letteste til sværeste indenfor hver aktivitet. Et senere studie har til dels bekræftet hypotesen, idet man blandt 5 af de 12 aktiviteter fandt, at 10 % af undersøgelserne ikke fulgte det forventede mønster (3). Der foregår aktuelt yderligere studier af redskabets validitet og reliabilitet.

Konklusion og anbefalinger

ADL Taxonomien er et let anvendeligt redskab til at afdække og beskrive personers ADL formåen i en række hverdagsituationer. ADL Taxonomien er ikke i sin nuværende form et måleredskab, men kan anvendes til at systematisere og kategorisere de hverdagsaktiviteter som personer eller grupper af personer oplever.

ADL Taxonomien er især anvendelig til at styrke og ensarte ergoterapeuters begrebsapparat omkring beskrivelse af hverdagsaktiviteter og de dertil hørende delaktiviteter.

Litteratur

1. Sonn U, Hulter Åsberg K, Törnquist K. Mot en ADL Taxonomi för arbetsterapeuter. *Arbetsterapeuten* 1991; 2: 7-12.
2. Sonn U, Törnquist K. ADL Taxomin – ny version. *Arbetsterapeuten* 1993; 1: 10-11.
3. Sonn U, Törnquist K, Svensson E. The ADL Taxonomy – from Individual Categorical Data to ordinal Categorical Data. *Scand J Occup Ther* 1999; 6: 11-20
4. Törnquist K, Sonn U. Towards an ADL Taxonomy for Occupational Therapists. *Scand J Occup Ther* 1994; 1: 69-76
5. Törnquist K. Att fastställa och mäta förmåga till dagliga livets aktiviteter (ADL). En kritisk granskning av ADL-instrumen och arbetsterapipraxis. [Verifying and measuring the ability to perform activities of daily living]. Doctoral dissertation, Department of social work, Göteborgs Universitet, Göteborg, Sweden. 1995
6. Törnquist K, Sonn U. ADL Taxonomi. En bedömning av aktivitetsförmåga. FSA, 2001.

Beskrivelse udarbejdet af

Eva Wæhrens, december 2005.